Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Fernando Garate Elustondo Txinparta

Ordizia, Gipuzkoa
(1925-2009)

Aurkibidea

Biografia

Zestoako Iraeta auzoan jaio zen, aita zestoarra baitzen. Ama ere gertukoa zen, Itziarkoa. Bi hilabete besterik ez zituela, Ordiziara joan ziren bizitzera. Hala ere, gurasoen hizkeraren eragina nabaritzen zitzaion. CAFen eta Lekuonarekin San Jose arotzerian aritu zen lanean.

Zintak

ORD-017

- **Proiektua**: Ordiziako euskara

- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxabe, Karmele - Garmendia, Larraitz
- **Data**: 2004-08-27
- **Iraupena**: 105 min
- **Euskarria**: Mini Disc
- **Kodifikatzailea**: Otegi, Aitziber
- **Emalea**: Ordiziako Udala

Pasarteak

1. Guraso baserritarrak zituen

- **Erref**: ORD-017/001
- **Iraupena**: 0:03:55. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:03:55

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Anttoniren senarrak bere burua aurkezten du; arotz lanetan eta CAF lantegian aritu zen. Anttoni Ordizian jaio zen; gurasoak baserritarrak zituen, ama Itsasondokoa eta aita Urretxuarra.

2. Jostun etxean eta Bilore lantegian lanean

- **Erref**: ORD-017/002
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:03:55. **Bukatu**: 00:05:34

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Etxean josten eta Bilore lantegian aritu zen lanean, besteak beste. Ordizian jostundegi asko zeuden.

3. Euskara ikastera eskola klandestinoetara

- **Erref**: ORD-017/003
- **Iraupena**: 0:02:58. **Hasi**: 00:05:34. **Bukatu**: 00:08:32

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolan Ordizian ibili ziren senar-emazteak, Fernando Karmelitetan eta Anttoni mojetan. Dena gaztelaniaz ikasten zuten eta kalean ere halaxe aritzen ziren euskara debekatua zegoelako. Euskara ikastera eskola klandestinora joan zen Fernando. Anttoni, eskola partikularretara joaten zen.

4. Euskaraz hitz egitea debekatuta

- **Erref**: ORD-017/005
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:09:32. **Bukatu**: 00:11:45

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:
Eskolan euskaraz hitz egiten bazuten zigortu egiten zituzten eta etxean, berriz, ezin zuten erdaraz egin. Irakasleen zigorrak gogorrak ziren, erregelaz jotzen zituzten. Irakasleak kanpotarrak ziren eta Fernandok haien ezizenak aipatzen ditu.

5. Herriko instituzio ezberdinek erdaraz

- **Erref**: ORD-017/006
- **Iraupena**: 0:01:43. **Hasi**: 00:11:45. **Bukatu**: 00:13:28

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Apaiz, moja, mediku eta abarrek erdaraz hitz egiten zuten. Apaizen aipamena egiten dute. Medikua etxera joaten zen, ez zegoen mediku-etxerik. Ordiziako farmaziak.

6. Mezak latinez, sermoiak gaztelaniaz

- **Erref**: ORD-017/007
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:13:28. **Bukatu**: 00:15:44

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Meza latinez ematen zen eta sermoia gaztelaniaz. Apaiz baten gaineko kontuak.

7. Antzerkia egiten zuten

- **Erref**: ORD-017/009
- **Iraupena**: 0:00:45. **Hasi**: 00:16:29. **Bukatu**: 00:17:14

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:
Antzerkia egiten zuten antzokian; han antzeztuak izendatzen ditu. Fernando dantza eskolan ibilia da.

8. Ordiziako azokara saltzaileak Nafarroatik eta Arabatik

- **Erref**: ORD-017/011
- **Iraupena**: 0:02:37. **Hasi**: 00:17:38. **Bukatu**: 00:20:15

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Ordiziako azoka goizean 5etan hasten zen martxan; abere asko izaten zen. Asteazkenetan izaten zen azoka eta gizonak bazkaltzen eta arratsalde pasa geratzen ziren bitartean emakumeek etxera joan behar izaten zuten. Anttoniren amona Salbatoretik joaten zen oinez saskia hartuta azokara saltzera. Saltzaileak kanpotik joaten ziren, Nafarroatik eta Arabatik.

9. Garaian-garaiko jakiak saltzen ziren azokan

- **Erref**: ORD-017/013
- **Iraupena**: 0:02:12. **Hasi**: 00:25:22. **Bukatu**: 00:27:34

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Azokaren banaketa azaltzen dute, postu bakoitzaren kokapena. Garaian garaiko frutak saltzen ziren urte sasoi bakoitzean. Arraina urri baina oso ona saltzen zen; angulak ere izaten ziren.

10. Etorkinak herrira lanera

- **Erref**: ORD-017/014
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:27:34. **Bukatu**: 00:29:15

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Inguruko lantegiak zirela eta (CAF eta beste zenbait) erdaldun asko etorri zen kanpotik bizitzera.

11. Kaletarrek baserritarrei barre

- **Erref**: ORD-017/016
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 00:31:04. **Bukatu**: 00:32:36

Gaia(k):

Laburpena:
Baserri gutxi zeuden; batzuk izendatzen dituzte. Kaletarrek euskaraz hitz egiteagatik eta zeramaten bizimodua zela-eta barre egiten zieten baserritarrei.

12. Ogia hilean behin egiten zuten etxean

- **Erref**: ORD-017/021
- **Iraupena**: 0:00:45. **Hasi**: 00:36:00. **Bukatu**: 00:36:45

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Ogia hilean behin egiten zuten etxean ez baitzuten irina erosteko dirurik. Anttoniren etxean ez zegoen laberik eta okindegitik masa erosi eta harekin egiten zuten. Txerria kanpotik ekartzen zuten hilda.

13. Garbitokira arropak garbitzera

- **Erref**: ORD-017/025
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:39:18. **Bukatu**: 00:41:18

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Arropak garbitzeko bi garbitoki zeuden Ordizian. Inguruko emakumeak elkartzen ziren euren umeekin garbiketara joateko. Plantxa, txapa berotu eta trapua gainean botata egiten zuten.

14. Ile-apaindegira orraztera

- **Erref**: ORD-017/027
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 00:41:42. **Bukatu**: 00:43:14

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak

Laburpena:
Ile-apaindegia zabalik egoten zen igandeetan ere eta Anttoni joaten zen. Orduko orrazkerak aipatzen ditu. Jai-egunetan dotore janzten ziren.

15. Etxekoren bat hilez gero, lutoz jantzi behar

- **Erref**: ORD-017/029
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:44:25. **Bukatu**: 00:45:50

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Etxeko norbait hiltzen zenean lutoz jantzi behar izaten zuten, neska zein mutilek. Umetan praka motzetan ibiltzen ziren; dantzara joaten zenean Fernandok galtza luzeak janzten zituen.

16. Ezkonbidaian Altsasura

- **Erref**: ORD-017/030
- **Iraupena**: 0:03:52. **Hasi**: 00:45:50. **Bukatu**: 00:49:42

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Eliza-ospakizunak gauza serioa ziren. Fernando eta Anttoni Altsasura joan ziren ezkonbidaian. Orduko kontuak kontatzen ditu. Urrezko ezteiak ospatu zituztenekoa aipatzen dute.

17. Errepublika ondoren, nafarrak sartu zirenekoa

- **Erref**: ORD-017/033
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:51:13. **Bukatu**: 00:53:26
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Errepublika ondorengo kontuak; herri osoa elkartu zen. Nafarrak sartu zirenekoa kontatzen du. Fernandok kalean ikusi zituen. Ordizian kartzela zegoen eta inguruko herrietako jende asko egon zen bertan.

18. Umetako jolas eta entretenimenduak

- **Erref**: ORD-017/035
- **Iraupena**: 0:03:22. **Hasi**: 00:55:22. **Bukatu**: 00:58:44

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Umetan sokasaltoan,"bules"ean eta abarretan jolasten zuten. Jolasen nondik norakoa eta haien kantuak aipatzen dituzte. Fernando futbolean eta pilotan ere aritzen zen. Futbolean Ordiziako taldean hasi eta gero Legazpikora joan zen.

19. Bizikleta eta kotxeak urri zireneko garaia

- **Erref**: ORD-017/036
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:58:44. **Bukatu**: 01:00:59

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak

Laburpena:
Bizikleta gutxi zen garai hartan eta inori kentzen ibili ohi ziren. Fernandok lehenengo kotxea 56 urterekin izan zuen. Autobusez ibiltzen ziren gehienean. Irratia etxe gutxitan izaten zen. Nafarrak sartu zirenean haiek ekarri zituzten irratiak.

20. Ahoz aho jasotako kantu eta kontuak

- **Erref**: ORD-017/037
- **Iraupena**: 0:02:33. **Hasi**: 01:00:59. **Bukatu**: 01:03:32

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Kultur transmisioa
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak

Laburpena:
Istorio mitologikoak eta beldurra eragiteko pasadizoak kontatzen zizkieten etxean oherakoan. Anttoniri aitak kontatzen zizkion. Fernandoren aitona-amonak kantuan asko aritzen ziren. Fernandok kantu bat aipatzen du. Amonak soinua eta aitonak panderoa jotzen zituzten.

21. Festetako ekintzak

- **Erref**: ORD-017/038
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 01:03:32. **Bukatu**: 01:05:09

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Festetan ekintza ugari izaten zen: musika, zezenak, pilota, etab. Zezen plaza Zumarragatik eramaten zuten.

22. Dantza lotua bai, baina arrimatu gabe

- **Erref**: ORD-017/039
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 01:05:09. **Bukatu**: 01:07:00

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Dantza lotua egiten zuten, baina bikoteek elkarrenganako tartea utzi behar izaten zuten. Anttoniren aitak tronboia jotzen zuen bandan. Ordiziako Santaneroen dantza sonatuak zertan datzan azaltzen dute.

23. Ordiziako sagardotegiak

- **Erref**: ORD-017/040
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 01:07:00. **Bukatu**: 01:08:55

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:
Ordizian sagardotegi ugari zen garai hartan; izendatu egiten ditu. Jende ugari joaten zen kanpotik sagardotegietara. Bolatokiak zeuden sagardotegi ondoan. Bertsoetarako zaletasun handia zegoen.

24. Igande arratsaldeetako entretenimenduak

- **Erref**: ORD-017/042

- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 01:09:22. **Bukatu**: 01:10:37

Gaia(k):

Laburpena:
Igande arratsaldeetan bezperetara, bolatokira eta plazara musika entzutera joaten ziren. San Bartolome festak aipatzen dituzte.

25. Ordiziako lantegi eta tabernak

- **Erref**: ORD-017/044
- **Iraupena**: 0:03:06. **Hasi**: 01:11:14. **Bukatu**: 01:14:20

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Ordiziako enpresak izendatzen dituzte. Prentsa erosten zuten; egunkari batzuk aipatzen dituzte. Taberna ugari zeuden Ordizian; limonada eta ardoa edaten ziren.

26. Inguruko erromeriak

- **Erref**: ORD-017/048
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 01:16:48. **Bukatu**: 01:18:15

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Oiangun erromeria egiten zen San Inazio egunean eta Larraitzera ere joaten ziren. Inguruko herrietako festetara joaten ziren.

27. Estraperloko kontuak

- **Erref**: ORD-017/052
- **Iraupena**: 0:01:03. **Hasi**: 01:27:34. **Bukatu**: 01:28:37

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Gerra ondorenean, kontrabandoan ibili behar izaten zuten dirua edota jana lortzeko. Fernandok anekdota bat kontatzen du.

28. Suhiltzaile lanetan 40 urtez

- **Erref**: ORD-017/056
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 01:34:44. **Bukatu**: 01:36:08

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak

Laburpena:
Fernando suhiltzaile lanetan ibili zen boluntario gisa 40 urtez, ezkondu ondorenean hasita.

29. Dantza taldea, boxeoa eta txirrindularitza

- **Erref**: ORD-017/059
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 01:38:32. **Bukatu**: 01:40:40

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Txirrindularitza
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Fernandok Ordiziako dantza taldean dantza egiten zuen, baina abertzaleak zirelako itxi egin zen. Boxeoa erakusten zuten Ordizian. Umetako irteerak eta Santiago eguneko txirrindulari proba aipatzen dituzte.

30. Aitona, errementaria

- **Erref**: ORD-017/062
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 01:42:14. **Bukatu**: 01:43:54

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Anttoniren aita errementaria zen, eta ferratzaile lanetan eta segak konpontzen aritzen zen. Fernandorena tornuan aritzen zen lanean. Amonak etxekoandre lanetan aritzen ziren.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-07

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com